

D • N

23/8 1953

Världen i osäkerhet

Året 1953 har hittills framstått som ett skede av obestämmd förändring, av stegrad osäkerhet i det internationella läget och i läget inom de stora stater vilkas handlande blir avgörande för oss alla. Mycket har hänt, men det är än svårare än vanligt att bedöma inrebörden och den framtida betydelsen av det som skett. Stalins död, Malenkovs uppstigande till förste man — om än icke till härskare i Stalins stil — inom den ryska diktaturen, Berias likvidering, avspänningsparollerna, allt detta har beledsagats av otaliga kommentarer och förutsägelser, men ovissheten och svårigheten att vinna kunskap är det enda obestridda. Åtta månader efter presidentskiftet i USA tycker vi oss snarast veta mindre om Eisenhowers förmåga och politiska syften än då han blev vald; den amerikanske utrikesministerns profil har inte avtecknat sig klarare i de många talen, resorna och aktionerna. Churchill lärde vi oss under kriget att se som något fast i förvirringen och förstörelsen, men ibland misstänker vi nu att han är i färd med att besanna sitt gamla rykte för improvisation och äventyrlighet. Koreastiliståndet, den ryska vätebomben, Väst- och Östtyskland, de franska och italienska kriserna, Egypten, Persien, Indokina, Nordafrika, Sydamerika — överallt händelser och problem som illustrerar det flytande och föränderliga.

Det är omöjligt att bedöma om den ryska avspänningsoffensiven är ställd på kort eller lång sikt, om den endast är en taktisk fint eller innebär en mera principiell nyorientering, betingad av skiftet i ledningen. Så mycket är klart att de ryska makthavarna så tillvida ser denna politik som en offensiv som de räknat med att den skall åstadkomma splittring inom den demokratiska världen. I viss utsträckning, åtminstone, har de räknat rätt, trots de konflikter i Berlin och Östtyskland som påmint om tyranniets hårdhet och orubbade fortbestånd. Från Danmark till Sydamerika och Indien kan det fastslås att tendensen att undvika ett bestämt ställningstagande,

att inte binda sig i en fast samverkan, under de senaste månaderna vunnit terräng. Man vill vänta och se — det är inte den tredje ståndpunkten, men dess konsekvenser blir inte så olika. Diskussionen om Europaarmén är mindre positiv än för ett år sedan; om de tyska valen i september ger Adenauer en bestämd majoritet, är ett realiserande av denna tanke ännu möjligt, men även i detta fall kan den skärpta franska oppositionen mot förslaget leda till dess avskrivning eller uppskjutande på obestämd tid.

Striderna i New York kring den koreanska fredskonferensen är ett annat tecken på förändringen. Hotet från öster förpims inte så starkt att Väst-europa känner Amerikas ledning och skydd som en nödvändighet på samma sätt som tidigare; man tror sig ha råd och tid att tvista, att kritisera, att föreslå medlande lösningar. Att bedöma själva tvisten om vilka stater som skall få vara med på fredskonferensen är, även från bestämda politiska utgångspunkter, utomordentligt svårt; man vet inte ens vilka projekt eller program för konferensen som ligger bakom striderna om dess sammansättning. Tydligt är att en allmän oro för amerikansk, av Sydkorea underblåst aggressivitet spelar in; sannolikt är att också ett slags principiell önskan att hävda oberoende och särställning gentemot USA är av betydelse. Inom amerikansk opinion finns en förståelig men oroande benägenhet att i de europeiska staternas opposition se okänslighet för USA:s insatser och vilja att vinna bevägenhet hos Sovjet. I Europa förstår man inte vad Koreakriget betytt för oss, skrev häromdagen en stor amerikansk tidning. Det är kommunismen, och därmed också Ryssland, som varit angripare i Korea; det är i realiteten USA som slagit tillbaka angreppet; nu skall FN-staterna, de som inte deltagit i kriget, ja, till och med de som understött angriparna, i en stämning av förmedling mellan angripare och försvarare bestämma om fredskonferensens organisation. Så resonerar man, och det är lätt att utifrån detta resone-

mang utan vidare fördöma både motståndarna och de halvhjärtade bundsförvanterna.

Personliga och partipolitiska ambitioner och motsättningar, som viker undan då faran kräver enighet, blir i det nuvarande läget skarpa och ohöjda. En demokrati skall vara hårt trängd för att inte politikerna skall tänka på nästa val och på alla chanser att diskreditera sina konkurrenter. Eisenhower och Dulles vill infria de stora löftena vid valet och säkra ett fortsatt republikanskt styre genom en fast utrikespolitik; Churchill är ivrig att vara fredens likaväl som segerns organisatör och börjar, som hans far sade om Gladstone, bli "en gammal man som har bråttom"; arbetarpartiet i England hetsar Churchill och hetsas själv av Bevan till en politik som skall markera oberoende av USA och ge England en utslagsgivande mellanställning; i Tyskland och

Frankrike glömmes partierna i sin strävan att nå makten lätt de stora och enande målen och blandar taktik i vad som gäller själva statens fortvaro.

Många tänker inför allt detta på förkrigsåren, på oredan, partistriderna, intrigerna och eftergifterna inför Hitlers, Mussolinis och Francos aggressioner och smekningar. Så långt har det dock inte gått, så långt behöver man inte befara att det går. Nationalistiska diktaturer uppträder nu inte som fredsstörare och splittrare. På ett helt annat sätt än då finns samverkan och enighet bakom tvisterna inom och mellan de hotade staterna; i ett skärpt läge skulle denna realitet bli avgörande. Det väsentliga framför allt annat är Amerikas makt och vilja att hjälpa Europa; det vet Väst Europas ledare, och det ger dem kraft att tvista även med beskyddaren.